

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nekalá soutěž zlehčováním konkurence pravdivými nebo nepravdivými tvrzeními

„Mluvíti stříbro, mlčeti zlato“, říká se. Aktuální celosvětové téma pravdy na internetu si můžeme doplnit o hospodářský úhel pohledu. Týká se zakázané nekalé soutěže v hospodářském styku. Z nekalé soutěže vzniká soukromoprávní deliktní závazek na základě porušení zákonné zdržovací povinnosti. Za určitých okolností by se mohlo jednat i o trestný čin.[1]

Zákaz zlehčování za soutěžním účelem

Jedna ze zvláštních skutkových podstat soukromoprávního deliktu **nekalé soutěže**, legálně vymezených občanským zákoníkem, se týká **zlehčování**.[\[2\]](#)

Podstata a smysl **zákazu hospodářsko-soutěžního zlehčování** spočívá na soukromoprávní (a morální) **zásadě** neboli na právem chráněné **hospodářské hodnotě** (dobrém mravu soutěže), že o „konkurenci se nemluví“. Jedná se o jeden ze zvláštních případů **zákonné povinnosti mlčet**, a to pro případ **soutěžního účelu v hospodářském styku**. Nikoli tedy například při rozboru trhu na pracovní poradě v soukromí soutěžitele.

Názorové projevy vlastního smýšlení o konkurenci **povahově nepatří** do hospodářského styku. Soutěžitelé si totiž navzájem nejsou hodnotovými soudci ani jinými hodnotiteli či dokonce kontrolory, protože jim **nesvědčí nezávislost a nestrannost** ani nemají zákonem přiznáno vzájemně nadřazené nebo podřazené postavení. Sledují své vlastní hospodářské zájmy včetně možného upoutání hospodářské pozornosti na vlastní zboží, čímž se objektivně ocitají v **potenciálním střetu** s hospodářskými zájmy konkurence. Projevené vlastní smýšlení o konkurenci typu „nejsme jako oni“ ve smyslu „jsme lepší, než oni“, kteří jsou tím pádem „horší“, morálně nepatří do hospodářského styku. Vybočuje totiž z mravného soutěžního účelu. Tím pádem se příčí dobrým mravům hospodářské soutěže na trhu. Bere se to za **soutěžní napadení** v hospodářském styku.

Právně hodnotová ochrana **mravné** hospodářské soutěže je stanovena, krom jiného, prostřednictvím **zákazu** nekalosoutěžního **zlehčování**.

Nekalosoutěžní zlehčování představuje uvedení nebo rozšiřování **nepravdivého údaje** o poměrech, výkonech nebo výrobku **jiného soutěžitele**, přičemž takový údaj musí být právně objektivně **způsobilý přivodit** dotčenému soutěžiteli **újmu**. Například újmu v podobě nemajetkové ztráty zákaznického zájmu či nemajetkové ztráty celé nebo částečné zákaznické základny (klientely) apod. Z hlediska legálního vymezení soukromoprávního deliktu (zásady legality) výslovně postačuje pouhá **potenciální přivoditelnost újmy** (zákaznického odlivu apod.), a to na základě **soudcovské právní kvalifikace skutku opírající se o logickou úvahu** na podkladě výsledku dokazování, aniž by k újmě muselo skutečně dojít.

Nicméně znaky skutkové podstaty nekalosoutěžního deliktu zlehčování jdou ještě dále tím, že zvlášť je právně deliktně kvalifikováno uvedení a rozšiřování **pravdivého údaje** (sic!) o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele, pokud by bylo způsobilé mu přivodit újmu.

Může se jednat například o uvedení a rozšiřování údaje o **špatných vlastnostech** konkurenčního

zboží, přestože, **po pravdě**, vlastnosti zboží jsou doopravdy špatné. Například životnost výrobku je krátká a poruchovost velká či návod k použití je napsán tak, že je obtížně srozumitelný. V takovém případě by mohlo přicházet v úvahu například spotřebitelské, nezávislé a nestranné, **hodnocení třetí osobou** na základě věcného srovnání zboží různých konkurentů. Nemluvě o nezávislém a nestranném hodnocení výzkumném apod. Nikoli však hodnocení ze strany konkurence v hospodářském styku na trhu. V úvahu by přicházel také administrativní postup příslušné státní inspekce podle zákona o ochraně spotřebitele.

Přičitatelnost přivoditelnosti újmy

Právní otázkou zůstává, komu je **přivoditelnost újmy přičitatelná**.

Jestliže půjde o uvedení a rozšiřování **pravdivého údaje** o tom, že například výrobek konkurenta je skutečně **vadný** nebo údaj o něm je **skutečně klamavý**, pak je způsoblost konkurenčního sdělení přivodit výrobcí újmu **přičitatelná právě tomuto výrobcí**, neboť jeho **vinou** je výrobek vadný či údaj klamavý.

Rušitelem hospodářské soutěže pak není ten, kdo na to veřejně upozornil, protože **potenciální odliv zákazníků si přivodil výrobce** (distributor, prodejce apod.) sám svou **vlastní nesprávností nebo protiprávností**. Adekvátní příčinou nemajetkové ztráty, jako je odliv zákazníků apod., je totiž vada vlastního výrobku či nekalost vlastní obchodní praktiky apod. Po nikom nelze spravedlivě požadovat, aby byl vystavován kupříkladu nekalé obchodní praktice. Ledaže by soutěžitel, který by na to ve veřejném zájmu upozornil, sám jednal nekale například s **postranním škůdcovským úmyslem** či by **vybočil z mezí**, přiměřenosti, upozornění ve veřejném zájmu.

Použitím **obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva**^[3] bychom mohli dovodit **hodnotové upřednostnění ochrany práv třetích osob**, a to před výkladem a použitím zákonné soutěžní povinnosti „zamlčet i pravdu o konkurenci.“ Na mysli máme „do očí bijící“ právní případy soutěžních **nekalostí na úkor třetích osob**, které zpravidla nesou **znaky přestupku** (nebo většího právního deliktu).^[4] Zejména půjde o soutěžní nekalosti na **úkor slabší spotřebitelské veřejnosti**. Obzvláště skupin zvláště zranitelných spotřebitelů, jako jsou děti, pacienti či jiní nemocní (závislí) lidé apod.

V takových případech ani nelze právně (či morálně) mluvit o soutěžním „zlehčováním“ konkurenta, protože svou **mravní pokleslost si konkurent přivodil sám**. Například klamavou reklamou, která má znaky přestupku. V určitých rysech se, přinejmenším morálně, jedná o do jisté míry podobné případy, jako je u nás zatím jen připravovaná zákonná ochrana oznamovatelů podle práva EU.

Oprávněná obrana soutěžitele

Výjimku ze zákonné soutěžní povinnosti „mlčet o konkurenci“ výslovně tvoří **oprávněná obrana** dotčeného soutěžitele. Jedná se o **zvláštní zákonný případ okolnosti vylučující protiprávnost**. Rozumíme jí **okolnostní donucení** dotčeného soutěžitele k jinak zakázanému uvedení a rozšiřování potenciálně poškoditelného pravdivého údaje o konkurenci v hospodářském styku. Předpokladem tedy je existence **zásahu**, ať hrozbou nebo dokonaným činem, který je objektivně způsobilý se nejen nepříznivě dotknout **bránícího** se soutěžitele, ale dokonce mu přivodit újmu.

Podle okolností nutno posoudit, zda obrana dotčeného soutěžitele, která by spočívala v tom, že uvedl a rozšiřoval o konkurentovi sice pravdivé údaje, nicméně potenciálně škodící, by byla po právu. Čili zda by **obránný účín** bylo možno dosáhnout **soutěžně šetrněji** a jak. Například méně vydatným nebo jiným **způsobem obrany** v případě nastalého hospodářského napadení nebo jeho hrozby.

Soukromoprávní pojem „oprávněná obrana“, jak jej zná deliktní právo proti nekalé soutěži, je významově **odlišný** od „nutné obrany“, resp. i od krajní nouze, které obecně upravuje občanský zákoník. Znaky skutkových podstat okolností vylučujících protiprávnost činu se, přes dílčí podobnosti, **nekryjí**. Vycházíme z předpokladu rozumného zákonodárce, který, jestliže vědomě použije dva různé pojmy soukromého práva, navíc v jednom předpisu, dává jim také dva různé významy.

Právní otázkou je, zda námi naznačené jednání typu „s pravdou ven“ i za soutěžním účelem v hospodářském styku je skutkově podřaditelné právě pod „oprávněnou obranu“ proti útočící konkurenci, anebo je lze právně kvalifikovat jinak, tj. pomocí výkladu a použití **zásad spravedlnosti a práva** podle obecných ustanovení občanského zákoníku, popř. jako nutnou obranu podle obecného deliktního práva soukromého.

Právní závěr se bude odvíjet od toho, zda k činu vůbec došlo v „hospodářském styku“, resp. za účelem hospodářské soutěže, a dále od toho, jak chápeme zvláštní deliktní pojem „oprávněné obrany“. Zda z hlediska jen vlastní soutěžní obrany (sebeobranu), anebo šířeji i jako soutěžní obranu třetích osob před hrozícím nebezpečím, zejména obranu zákaznické veřejnosti.^[5] Ve druhém případě by již svou roli sehrával veřejný zájem přesahující vlastní, soukromý, zájem soutěžní.^[6] Tak, či onak, právní řešení tyto skutkové děje mají.

Výraz „oprávněná“ obrana má význam v tom, že taková obrana musí být po právu, tedy musí být **právně přiměřená** okolnostem soutěžního útoku. „Přiměřenost“ je právním pojmem, resp. právní kvalifikací činu, k níž dospíváme na základě logického zhodnocení důkazů skutkového děje. Lze přitom použít bližší hlediska přiměřenosti vzhledem k povaze hospodářské soutěže a sledovanému hodnotovému účelu.

Omezení projevu názoru?

Musíme též právně uvažovat o tom, zda by se u zákazu soutěžního zlehčování jednalo o jeden ze **zvláštních zákonných případů omezení ústavně zaručené svobody projevu**, např. sdělení obchodního názoru. Dokonce o omezení projevení **pravdy**, kdy by bylo ústavně dovoleným způsobem **omezeno právo šířit svůj názor** na poměry, výkony nebo výrobky konkurence v hospodářském styku. Může se přitom jednat, nikoli však výlučně, o názor například hospodářsko-politický ohledně poměrů konkurenčního účastníka hospodářské soutěže.^[7] Jednalo by se o zvláštní zákonný případ, který by se týkal **účastníků hospodářské soutěže navzájem**. A to o případ **zneužití vlastní účasti** v hospodářské soutěži k újmě konkurence. **Hospodářsko-hodnotové ospravedlnění** tohoto legálního omezení vyjádření názoru jsme si již uvedli výše.

Nicméně, uvážít musíme otázku správnosti právního závěru, zda hospodářské (i hospodářsko-morální) otázky mezi konkurenčními účastníky hospodářské soutěže v soukromých poměrech vůbec **lze pojmově podřadit** pod veřejná subjektivní „politická práva“ ve smyslu Listiny základních práv a svobod, mezinárodního řádu lidských práv a práva EU. Na první pohled se vybavuje **záporná odpověď**, protože „trh není politika“. A to i se zřetelem na legální zakotvení pouze **nepřímého působení** Listiny základních práv a svobod a českého ústavního řádu v soukromých poměrech.^[8]

Nepřímé působení, k němuž výslovně přikročil český stát v roce 2012, se přitom jeví nejen jako systémové, ale zejména zásadně ohleduplné, právně bezpečné a lidskosti (samotné přirozenosti) se nijak nepřičící. Současně si nepřímé působení **principiálně**, pomocí výkladového účeloslavně-hodnotového pravidla, hledí **nezávislého uplatňování** soukromého práva na právu veřejném, tedy i na ústavním, mezinárodním a evropsko-unijním řádu lidských práv. Děje se tak za zákonodárného stavu, kdy pojetí občanského zákoníku se jeví jako zásadně dostačující a zároveň zákonodárně konformní s českým **ústavním principem** (ústavní hodnotou) **svrchovanosti zákona**.^[9] Zároveň to

odpovídá veřejnému zájmu na **obecném blahu právního bezpečí**. Sledované dobro právního bezpečí je dosahováno právě svrchovaností zákona v ústavní shodě s parlamentní demokracií. Zákonná právní norma přitom musí svým obsahem a účelem odpovídat ústavně chráněným hodnotám. A to je záležitost jejího metodického výkladu neboli vyjevení právní normy z pouhého textu předpisu.

Závěr trochu politický

Nakonec si můžeme doplnit právní poznámku rázu politického či ideového.

Soutěžitelem se může stát kdokoli, kdo splní legální pojmové znaky své účasti v hospodářské soutěži, i kdyby sám sebe takto neposuzoval. Soutěžiteli proto mohou být například i politické strany nebo politická hnutí či právnické osoby mající civilní status politického institutu. Kupříkladu tehdy, jestliže nabízejí výrobky typu publikací, propagačních materiálů či nabízejí vzdělávací nebo kulturní služby, s nimiž vstupují na hospodářský trh. Účel, který tím sledují, nemusí být jen politicky (ideově) konkurenční či vůbec jen politicky programový, tedy nehospodářský, nýbrž i hospodářsko-soutěžní. Odvisí to od okolností jednotlivých případů, které se mohou lišit. Proto nezbyvá, nežli zkoumat jednotlivé rysy, resp. účely každého právního případu.

Pakliže by se jednalo o účel hospodářsko-soutěžní, například v poměru k jiným nakladatelům politické literatury apod., platila by pro taková jednání pravidla hospodářské soutěže. Nikoli jen politická (nebo i veřejnoprávní) pravidla politické soutěže o veřejnou moc, která by se odvíjela souběžně a nezávisle. Nic na tom nemění ani zákonný zákaz podnikání politických stran nebo politických hnutí, protože soutěžitel není shodný s podnikatelem. Je **pojmově širší**, resp. vůbec právně pojmově odlišný. Sama **hospodářská činnost** také nemusí být nutně podnikáním, protože při ní není zapotřebí pojmově sledovat zisk. Kupříkladu u plánované ztráty či dotačního hospodaření bez tvorby zisku apod.

Krom toho nelze opomenout, že politická soutěž se odvíjí ruku v ruce s hospodářskou soutěží o získání příspěvku ze státního rozpočtu na úhradu volebních nákladů nebo na činnost či o získání příspěvku na podporu činnosti politického institutu. V porovnání se státními příspěvky mohou být ostatní příjmy těchto právnických osob zanedbatelné. Ostatně, některé politické záměry v praxi mohou prvotně sledovat právě tento hospodářský cíl od samého počátku. Pak by se ovšem jednalo spíše o zastřený soukromý obchodní záměr svého druhu, nežli o skutečný politický program ve světě idejí a obecného blaha.

Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.

Profesor občanského práva a vedoucí katedry soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, advokát a mezinárodní rozhodce.

[1] § 248 trestního zákoníku. Skutková podstata trestného činu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže se však nekryje s legálním vymezením soukromoprávních deliktů nekalé

soutěže podle občanského zákoníku (§ 2976 odst. 2), protože je skutkově užší. Týká se jen zvláštních skutkových podstat civilních deliktů nekalé soutěže (a navíc nikoli všech), ne však generální klauzule, jejíž skutkové naplnění není uvedeným trestným činem. Právně by bylo postižitelné „jen“ soukromoprávně. Vedle morálního odsudku.

[2] § 2984 občanského zákoníku.

[3] § 3 odst. 2 a 3 občanského zákoníku.

[4] Postačuje, že určité jednání „jen“ vykazuje znaky přestupku, aniž by se o přestupek muselo nutně pravomocně jednat například z důvodu promlčení, kdy by již nebylo možno nikoho uznat vinným z přestupku podle předpisů o správním trestání. Podobně se s tím setkáváme i jinde v soukromém právu. Obecně srov. § 1 odst. 1 in fine o. z. o nezávislém uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného.

[5] Tomu by odpovídalo pojetí nutné obrany podle § 2905 o. z., kdy není nutno odvracet protiprávní útok jen od sebe, ale lze i od jiného. Právní otázkou zůstává, zda „jiným“ rozumíme jen určitou osobu anebo i kohokoli z řad veřejnosti, aniž by muselo dojít k jeho individualizaci.

[6] K tomuto účelu jsou ovšem zákonem soukromoprávně povolány zástupčí právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků, které byly, ač zpravidla půjde o civilní korporace, založeny ve veřejném zájmu. Nikoli snad soutěžitelé sami; srov. § 2989 odst. 1 o. z.

[7] Viz čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

[8] § 2 odst. 1 občanského zákoníku. Dále viz § 1 odst. 1 tzv. uvozovacího ústavního zákona č. [23/1991](#) Sb., (dnes v právní síle jen běžného zákona), podle kterého platí všeobecný právní příkaz ústavní konformity tvorby, výkladu a používání zákonů a jiných právních předpisů, tj. jejich povinná shoda s Listinou základních práv a svobod.

[9] Výslovně je svrchovanost zákona státem uznána v preambuli Listiny základních práv a svobod (vedle státního uznání neporušitelnosti přirozených práv člověka a práv občana).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)

- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)